

El carrer de Baix

38

El carrer de Baix duu un nom ben popular que es repeteix en moltes poblacions catalanes. Es contraposava a un carrer de Dalt, avui esborrat del nomenclàtor ciutadà, i sorgí espontàniament al segle passat per batejar la via on s'aixeca la fàbrica tèxtil de Santa Eugènia de Ter. És anterior al 1885.

La fórmula castellanitzada «Calle de Abajo», que encara perdura en la placa, ha originat a voltes una traducció borda —«Carrer d'Avall»—, la qual apareix fins i tot en la «Guia de Girona 82», editada per l'oficina municipal de turisme de l'ajuntament de Girona.

El carrer de Baix comença arran dels horts, davant mateix de la fàbrica, i acaba on hi ha l'antiga plaça de Santa Eugènia i l'arc d'entrada al vell escorxador del poble. És fàcil de distingir-hi dues parts diferenciades: el sector més acostat a la fàbrica, caracteritzat per la sèrie de cases destinades a encarregats i treballadors de la indústria, i al final, més, estret i degradat, que cor-

respon al nucli més antic de l'ex-municipi.

Les cases de l'esquerra —començant per la vella relíquia de Can Ninetes— acostumen a tenir dues entrades: la del carrer de Baix i la que dona a la carretera. En aquest tros darrerament s'hi han efectuat algunes reformes i ampliacions en alçària que destaquen dins la tònica d'abandó del carrer.

Diguem-ho de seguida: el carrer és encara per urbanitzar i mostra una descurança força general, de la qual no són pas responsables els veïns. A part de les cases tancades, hi dominen la pols, les herbes que ningú no falla, un pou ensorrat i l'oblit municipal. Encara que no ho sembli, aquest carrer de poble també és de Girona, i ho és des del 1963.

LA FÀBRICA TÈXIL

Al carrer hi ha una carnisseria i una lleteria, però la presència dominant de la fàbrica no té parió: ella ha marcat una part important de la història i de l'estructura del carrer.

De fet, la fàbrica de Santa

Un carrer que sembla ancorat en el segle passat (Foto: Comalat)

Eugènia té els precedents en una antiga farga que treballava el ferro i que abans del 1820 s'havia transformat ja en fàbrica de filats. Aquesta indústria és anterior a les del mateix ram que s'instal·laren a Salt i a Girona, a la vora també del rec Monar.

L'any 1820 pertanyia a la companyia «Joan Rull i Cia.» i donava feina a 45 dones i 2 homes. Posteriorment passà per diverses mans, entre les quals un industrial francès que es deia Alexandre Lefebvre, fins que el 1898 la societat «Salas, Puigmoler i Cia.», de Barcelona, la traspasà als fills de Gaietà Marfà, de Mataró. A hores d'ara pertany a la societat «Girona Tèxtil S.A.», la qual des del 1979 és continuadora de l'empresa «Industrial Mataró Girona S.A.», i els treballadors que hi són ocupats no arriben a cent.

Un dels directors d'aquesta empresa fou el senyor Paquito Estival, que va ser el darrer alcalde de Santa Eugènia, i més tard, regidor de l'Ajuntament de Girona pel terç sindical. Era fill de Premià de Mar i vivia davant mateix de la fàbrica, a la casa amb jardí delimitada per la Travessia de la Fàbrica i el carrer Norfeu. Morí el 1969.

Com a moltes empreses, la de Santa Eugènia enregistrà diversos conflictes socials, arran de les reivindicacions dels treballadors per millorar les condicions de la feina i de la retribució. Dei-

xarem constància de tres vagues. La primera es produí el 1900 i s'estengué també a les veïnes de Salt; hom reclamava que els jornals i les hores de treball fossin equiparats amb els d'altres fàbriques en què hom gaudia de millors condicions. La segona començà el mes d'octubre de 1919 per reclamar la jornada de 8 hores establerta per Romanones.

La tercera, finalment, tingué lloc el juny de 1936 com a acte de solidaritat amb els treballadors de la Coma Cros, de Salt, els quals protestaven per la reducció de la jornada setmanal, ço que comportava la reducció del salari.

INTERÈS ARQUITECTÒNIC

El carrer de Baix, gràcies precisament a la marginació urbanística, ha pogut conservar un racó especialment interessant per a l'arqueologia industrial, preocupada per conèixer les condicions històriques de la producció industrial a través d'allò que ella mateixa ha engendrat: en aquest cas un edifici fabril del segle XIX i un conjunt de cases de planta i pis, situades al costat mateix de la fàbrica.

En un altre sentit, cal destacar també la presència d'una casa històrica com la de can Ninetes,

vinculada als orígens pagesos de la població, la qual antigament s'anomenava «Santa Eugènia de sobre l'horta de Girona». Es tracta d'un edifici fortificat amb una torre quadrada de dos pisos, en les finestres de la qual apareixien les dates del 1571 i 1572. Aquests anys corresponen sens dubte a l'època de l'edificació. És així mateix notable la portada de pedra tallada rematada per una imatge en relleu de la santa titular del poble. Per la banda darrera, la que dona al carrer de Baix, els elements arquitectònics són més discrets. En general, però, s'adiuen perfectament amb el conjunt d'aquesta construcció —avui infrautilitzada— que caldria recuperar definitivament com a referència digna d'un passat que ha deixat pocs elements visibles en la població actual i com a mostra de respecte i de valoració per aquelles edificacions que palesen un interès històrico-artístic. Amb una restauració a fons que la netegés dels aditaments posteriors, Can Ninetes podria esdevenir el centre de cultura —biblioteca, petit museu, ateneu, etc.— que aquest sector ciutadà necessita i reclama.

J. Clara

El conjunt que formen la fàbrica tèxtil i les casetes de planta baixa constitueix una de les mostres més interessants d'arquitectura industrial que es conserven als carrers de Girona (Foto: Comalat)

«AERONÀUTICA DEL SEGRE, S.A.»

Prats del Segre - DAS (Girona)

Es convoca els senyors accionistes d'aquesta societat a la Junta General Extraordinària, que se celebrarà en primera convocatòria el dia 13 de juliol de 1.984 a les 12 hores, al local social situat a l'aeroport de la Cerdanya, Das (Girona), i preveient-se la possibilitat, de necessitar-se segona convocatòria, s'assenyala per aquesta, el dia següent, —dissabte 14 de juliol— al mateix lloc i hora, d'acord amb el següent:

ORDRE DEL DIA

- 1.- Informe general del Sr. President.
- 2.- Aprovació, si procedeix, dels Comptes i Balanç de l'Exercici de l'any 1.983.
- 3.- Proposta de renovació de càrrecs del Consell d'Administració.
- 4.- Nomenament d'accionistes Censors de Comptes.
- 5.- Nomenament d'Interventors per a l'aprovació de l'Acta de la Junta, si procedeix.
- 6 - Precs i preguntes.

Das, a vint de juny de mil nou-centes vuitanta-quatre.

AERONÀUTICA DEL SEGRE, S.A.
Pel Consell d'Administració,

El President
Josep Vidueira Perez.

eica
idiomes

Anglès
Alemany
Francès

INTENSIVUS D'ESTIU

—Dues hores diàries durant juliol i setembre.
—Nombre reduït d'alumnes per classe, màxim 10.

MATRÍCULA OBERTA

c/. E. Grahit, 73. Entol. Tel. 21 93 39

Pròxims carrers

- 28 de juny - Balandrau (Can Gibert)
- 29 de juny - Balgars (L'Avellaneda)
- 30 de juny - Balmes (Eixample)
- 1 de juliol - Baluard (Torre Gironella)
- 3 de juliol - Ballesteries (Barri vell)
- 4 de juliol - Banyoles (Barri vell)
- 5 de juliol - Plaça Tomàs Baraut (Pont Majó)
- 6 de juliol - Barca (Barri vell)
- 7 de juliol - Carretera de Barcelona
- 8 de juliol - Josep Baró (Vista Alegre)
- 10 de juliol - Barranc (Vila-roja)
- 11 de juliol - Pujada a la Barufa (Montjuïc)
- 12 de juliol - Bascanella (Montjuïc)
- 13 de juliol - Bassegoda (Santa Eugènia)
- 14 de juliol - Bastiments (Can Gibert)